

dr hab. Joanna Stefańska

Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej

Instytut Architektury Wnętrz i Wzornictwa Przemysłowego

Dziedzina: sztuki plastyczne

Dyscyplina: sztuki piękne

Recenzja pracy habilitacyjnej, dorobku artystycznego i działalności dydaktycznej Pana doktora Roberta Manowskiego sporządzonej w związku z przewodem habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej sztuk pięknych.

Zlecniodawca recenzji: Uniwersytet Technologiczno – Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

W związku z wszczętym w dniu 26 kwietnia 2019 r. postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu doktorowi Robertowi Manowskiemu w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej sztuk pięknych Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów, dnia 28 kwietnia 2020 roku, nr BCK – VII – L – 9970/19 powołała Komisję Habilitacyjną, powierzając mi funkcję recenzenta w rzeczonym postępowaniu habilitacyjnym. Do zlecenia została dołączona dokumentacja postępowania, złożona przez Habilitanta w wersji papierowej i elektronicznej:

1. Dokumenty do postępowania habilitacyjnego, w tym : wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, kwestionariusz osobowy, poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora.
2. Dokumentacja w formie pisemnej i elektronicznej (pendrive) zawierająca:
 - autoreferat z opisem osiągnięcia artystycznego w j. polskim i j. angielskim,
 - zrealizowane osiągnięcie artystyczne z dokumentacją publicznej prezentacji dzieła w formie fotograficznej,
 - wykaz dorobku artystycznego wraz z dokumentacją wystaw i katalogów,
 - wykaz dorobku dydaktycznego, naukowego, publikacji oraz działalności organizacyjnej.

OGÓLNE INFORMACJE O HABILITANCIE

Pan Robert Manowski urodził się 1969 roku w Warszawie. W 1995 roku otrzymał Dyplom magistra sztuki w zakresie sztuk plastycznych Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na Wydziale Grafiki. Pracę dyplomową z ilustracji książkowej zrealizował w pracowni prof. Janusza Stannego. W roku 1998 otrzymał Dyplom Studiów Podyplomowych w zakresie – menager kultury na Wydziale Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2014 r. obronił pracę doktorską pt. „Projekt graficzny w multimedialności – dekompozycja jako akt zmienności materii” na Wydziale Grafiki i Komunikacji Wizualnej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu i uzyskał stopień doktora w dziedzinie sztuk plastycznych. Promotorem w przewodzie doktorskim był profesor Grzegorz Nowicki prof. zw. UAP. Od ukończenia studiów Pan Robert Manowski zrealizował wiele znaczących projektów artystycznych, pokazów filmowych i wystaw w galeriach w Polsce i za granicą. Dr Robert Manowski jest wykładowcą projektowania komunikatu wizualnego w Wyższej Szkole Artystycznej w Warszawie, w której od 2014 roku pełni funkcję Rektora. Habilitant jest autorem wielu wykładów i prezentacji w zakresie sztuki nowych mediów oraz obrazu multimedialnego. Przy autorskich realizacjach nowatorskich projektów, artysta działa z wykorzystaniem wielu mediów, jest autorem animacji, video-grafiki, rysunków, rzeźb, obiektów muzealnych, instalacji z użyciem video i dźwięku, filmów dokumentalnych, plakatów i zdjęć. Przed rozpoczęciem studiów na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie pracował w Studio Miniatur Filmowych i w firmie animacji Hanna Barbera. Jest autorem wielu telewizyjnych opraw graficznych i identyfikacji wizualnych, między innymi: Canal +, TVN, TVP, MTV oraz projektów multimedialnych w kraju i za granicą. Pan dr Robert Manowski jest laureatem wielu prestiżowych nagród i wyróżnień.

OCENA AUTOREFERATU I WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO (DZIEŁA HABILITACYJNEGO), OCENA OSIĄGNIĘĆ TWÓRCZYCH KANDYDATA.

Autoreferat Habilitanta stanowi merytorycznie pogłębione dopełnienie artystycznej prezentacji. Erudycja i lekkość z jaką Autor dokonuje retrospektywnej analizy doświadczeń, dokonań artystycznych oraz definicji zjawisk zachodzących w świecie sztuki buduje sugestywny i pełny obraz dojrzałego i świadomego artysty. Oryginalna forma zapisu, autorefleksja i dystans Autora do autobiograficznych reminiscencji sprawia, że autoreferat Habilitanta jest porywającą lekturą zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym. Autor przeprowadza precyzyjne analizy swoich wcześniejszych doświadczeń artystycznych, zbudowane w oparciu o logiczną konstrukcję i nastawione na formalną eksplorację dzieła artystycznego. Prezentuje zharmonizowaną, przekonującą i czytelną, a przede wszystkim wiarygodną przestrzeń dla zobrazowania kolejnych etapów swojej drogi artystycznej. Dojrzała, niebanalna forma literacka zawiera credo działań artystycznych, zdobytych doświadczeń oraz opis drogi rozwoju prowadzącej do wskazanego osiągnięcia naukowo-artystycznego. Habilitant przedstawia do oceny osiągnięcia artystyczne na podstawie art. 16 ust. 2, pkt 1 i 2 Ustawy z dnia 14

marca 2003 r. *O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 z późn. zm.) w zw. z art. 179, ust. 2 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające Ustawę *Prawo o Szkolnictwie Wyższym* (tj. Dz. U. 2018 r., poz. 1669), to jest: *Projekt graficzny publikacji, cykl rysunków i grafik pt. "Księga Znaczków Poczтовых 2017"*. Publikacja została wydana przez Poczta Polską S.A. oraz Państwową Wytwórnię Papierów Wartościowych w Warszawie w 2018 r. Habilitant spośród wielu autorskich realizacji wybrał klasyczną, papierową publikację i zaprezentował ją jako osiągnięcie artystyczne, uzasadniając swój wybór napisał: „ *To w jaki sposób i w jakiej formie organizujemy zapisane myśli, świadczy o poziomie rozwoju naszej cywilizacji. Publikacja będąca nośnikiem informacji i dokumentacją wiedzy, istnieje jako obiekt fizyczny wypełniony przestrzenią papieru zapisanego tekstem lub tekstem połączonym ze zdjęciem, ilustracją i grafiką, co oznacza, że sama w sobie może być również dziełem. Książka, a raczej jej forma plastyczna może być przedmiotem unikatowym i artystycznym*”. „ *Księga Znaczków Poczтовых 2017*” jest wyjątkowym wydawnictwem albumowym o charakterze kolekcjonerskim. O wyjątkowości tego projektu świadczyć może sposób eksponowania znaczków pocztowych, które są głównym tematem plastycznym, gdzie projekt graficzny stanowi wydawniczą oprawę plastyczną zbioru kolekcji wszystkich emisji znaczków pocztowych, wydanych przez Poczta Polską w 2017 r., a znaczki prezentowane są w oryginale z niezbędną ilością tekstu objaśniającego. Znaczki pojedyncze i serie znaczków stanowią główne elementy dzieła, jaką jest księga i stają się podmiotem determinującym układ publikacji i kompozycję stron. Habilitant należy do tych twórców, którzy bez wątplenia uważają porządną warsztat za podstawę gramatyki swojej wizualnej wypowiedzi, nie bez znaczenia dla efektów tej realizacji jest również umiejętność podejmowania racjonalnych decyzji w ramach głównych założeń procesu projektowego. Przyjęta przez Artystę koncepcja wizualna nawiązuje do okoliczności i czasu planowanego wprowadzenia księgi do publicznego obiegu (460-lecie Poczty Polskiej oraz 100 - lecie odzyskania przez Polskę niepodległości), jest poszukiwaniem idei przewodniej, plastycznego spoiwa i wizualnej tożsamości do prezentacji w obszernej publikacji różnorodnych w formie, skali i tematyce znaczków. Habilitant umiejętnie porządkuje treści formalne i symboliczne w ramach poszczególnych etapów procesu projektowego a, wcześniejsze doświadczenia realizacji nowatorskich projektów z wykorzystaniem wielu mediów stanęły u podstaw przyjętej przez Habilitanta koncepcji projektu unikatowego wydawnictwa. Nie sposób oceniać dzieła habilitacyjne w oderwaniu od innych osiągnięć Habilitanta. Doktor Robert Manowski jest artystą działającym w obszarach sztuki nowych mediów, grafiki, rysunku, jest projektantem, animatorem filmowym, twórcą identyfikacji wizualnych i filmów video. To szerokie spektrum działań artystycznych sprawia, że przedstawione do oceny dzieło habilitacyjne powinno być rozpatrywane w kontekście innych dokonań, bowiem stanowi ono wypadkową wcześniejszych doświadczeń artystycznych Habilitanta. Realizacje artystyczne i zdobyte doświadczenia w pracy przy projektach wymagających współpracy z innymi artystami, które łączyły w sobie różne, twórcze aktywności np. przy budowaniu scenografii w teatrze, projektach wideograficznych do filmów dokumentalnych, praca w gazecie, doświadczenia zdobyte w pracowni ilustracji książkowej wymagały kompromisów w zakresie autorskich dokonań,

przewartościowania strategii związanych z osobistymi ambicjami i legły u podstaw decyzji projektowych w zakresie wskazanego dzieła habilitacyjnego. Umiejętność łączenia różnych form wypowiedzi artystycznej, kompromis w zakresie autorskiej ingerencji w dzieło prezentujące postawy artystyczne innych twórców, umiejętność współpracy w ramach zespołu realizującego wspólny projekt wpłynęły na koncepcję dzieła. Materiał ilustracyjny, rysunki stanowią integralną część publikacji, ale pierwszoplanową rolę odgrywa grafika znaczków wraz ze swoją autonomicznością obrazu. W ocenie działalności artystycznej Habilitanta na uwagę zasługuje umiejętność dostrzeżenia nadrzędnej roli decyzji projektowych korzystnych dla odbioru całej realizacji, przy zachowaniu dystansu wobec własnych, autorskich dokonań. Habilitant z powodzeniem uwzględnia w publikacji wielość zmiennych wpływających na układ graficzny, w tym rozmieszczenie ramek dla znaczków, różną ich wielkość i buduje jednolitą oprawę graficzną. Stosując strategię poszukiwania wizualnej bliskości projektowanych stron w publikacji wprowadza nowy element uspójniający wizualny przekaz. Sprzeczność modułów graficznych prezentowanych w publikacji treści stanowiło wyzwanie dla projektanta, a umiejętny dobór koncepcji graficznej, która zapewniłaby jednolity przekaz wymagała artystycznej pokory i przyjęcia założeń, które wzmocnią walory artystyczne znaczków, nie ingerując w ich autonomiczny przekaz. Czarno-białe grafiki, odnoszą się do tematyki kwartałów publikacji i stanowią element łączący odrębne koncepcje graficzne. Przyjęte przez Habilitanta założenie projektowe oparte jest na zastosowaniu autorskich ilustracji, które zawierają treści bezpośrednio nawiązujące do historii Polski i elementy graficzne związane z pocztą, listem, korespondencją. Przyjęta koncepcja pozwoliła na uzyskanie rytmu wizualnego w publikacji, zapewniając spójny pod względem formalnym przekaz. Habilitant zderzył klasyczny rysunek ze sztuką projektowania obiektów filatelistycznych, gdzie percepcja wizualna odbiorcy koncentruje się na znaczku. Podstawą przyjętej koncepcji jest umiejętne wykorzystanie zabiegów formalnych polegających na wyciszeniu, łagodzeniu siły oddziaływania elementów graficznych celem ekspozycji znaczków, wprowadzeniu niezbędnych ograniczeń i zabiegów plastycznych, służących syntezie kolejnych projektowanych stron i rezygnacji z pokusy pierwszoplanowego traktowania autorskich rysunków. Zabiegi techniczne zmniejszające siłę oddziaływania rysunku w postrzeganiu kompozycji, redukcja kontrastu bieli i czerni, sprawiły, że rysunek stał się elementem oprawy, tłem, ustępując miejsca głównym podmiotom publikacji. Rysunki Habilitanta pomimo przyjętego założenia nadającego im drugoplanowy charakter, paradoksalnie stają się ważnym elementem identyfikacji plastycznej książki, a ich autorski charakter podnosi jej wartość wizualną, wspomaga przekaz i ułatwia przyswajanie przekazywanych treści. Rozstrzygnięcia projektowe dotyczące całościowej identyfikacji plastycznej księgi, spójny system wizualny projektu stron oraz okładki wymagały od Habilitanta umiejętności służących budowaniu spójnego przekazu, ale również trafnego doboru środków artystycznej ekspresji w autorskich ilustracjach i kreowaniu prestiżowego wizerunku Poczty Polskiej. Układ typograficzny, pozycja ramek do wklejania hawidów na wymiar arkusza znaczkowego, dobór czcionki, kroju pisma i kolejność biogramów czyli ogół zastosowanych w realizacji elementów graficznych, plastycznych symboli i ilustracji przekłada się na

uzyskanie czytelnej i spójnej tożsamości tej publikacji, a wyjątkowość projektu wynika z doskonale wyważonej proporcji zastosowania artystycznych i technicznych zabiegów.

Cechą większości zrealizowanych przez Habilitanta projektów artystycznych jest ich intermedialny charakter. Habilitant działa w obszarze wielu mediów będąc autorem rysunków, plakatów, zdjęć, animacji, wideografiki, instalacji wykorzystujących obraz wideo i dźwięk. Doktor Robert Manowski w swoim dorobku twórczym posiada znaczące realizacje projektów artystycznych, pokazów filmowych, wystaw w galeriach i prestiżowych miejscach w Polsce i za granicą. Jest autorem wykładów i prezentacji w zakresie sztuki nowych mediów i obrazu multimedialnego, wielokrotnym laureatem nagród i wyróżnień. Habilitant często realizuje projekty artystyczne o ważnym znaczeniu społecznym i historycznym, jest twórcą multimedialnych projektów muzealnych, a ich prezentacja wnosi trwały, znaczący wkład do kultury i sztuki polskiej, gdzie formułowany przez artystę przekaz plastyczny wprowadza zawsze nowy wymiar artystyczny do wizualnej prezentacji. Artysta biegle porusza się w obszarze nowych mediów: grafiki projektowej, kreowania identyfikacji wizualnej, animacji filmowej i wideografiki, a niekwestionowany sukces Jego realizacji w tym zakresie zaświadcza o talencie i artystycznych kompetencjach Kandydata. Bogate doświadczenie grafika i animatora w pracy z fotografią poklatkową i animacją non – kamerową, łączenie animacji klasycznej z animacją komputerową stały się dla Habilitanta podstawą rozumienia zagadnienia ruchu w obrazie. Doktor Robert Manowski jest autorem telewizyjnych opraw graficznych i identyfikacji wizualnych dla stacji telewizyjnych i kanałów tematycznych. Znaczenie i artystyczną jakość projektów Habilitanta potwierdzają liczne, otrzymane nagrody, tylko w latach 2014-2019 Pan Robert Manowski został laureatem dziesięciu indywidualnych oraz zbiorowych, krajowych i międzynarodowych nagród za działalność artystyczną i edukacyjną. W 2015 roku Habilitant otrzymał dwie amerykańskie statuetki MUSE Award za rekonstrukcję zrealizowaną dla Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince oraz za stereoskopowy projekt „*Faras 3D*” wykonany dla Muzeum Narodowego w Warszawie. Habilitant jest również autorem prezentacji multimedialnych wprowadzających nowe standardy wystawiennicze w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów, między innymi modernizacji stałej ekspozycji Muzeum pod Zegarem w Lublinie, projektu ekspozycji multimedialnej „*Kobiety Polski Walczącej*”. Szczególną pozycję w dorobku artystycznym doktora Roberta Manowskiego stanowią projekty animacji i grafiki filmowej „*Archicollage*” do filmów dokumentalnych. W 2014 roku w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN odbyła się premiera filmu pt. „*Dotknięcie Anioła*”, do którego Habilitant wykonał wideografikę i opracował autorskie sekwencje animacji zbudowanych metodą kreatywnego połączenia archiwalnych zdjęć w ruchome archicollage, a obraz filmowy był polskim kandydatem nominowanym do dokumentalnego Oscara i zdobył 43 międzynarodowe nagrody. Opracowana przez Artystę metoda pracy do stworzenia animacji łamie przyjęte standardy, a niekonwencjonalny, nowatorski język wypowiedzi plastycznej wprowadza do filmu oryginalną jakość budując nowy wymiar przestrzeni wizualnej. Plastyczny, poetycki język obrazu pozbawia dokument dosłowności i przenosi obraz filmowy na inny poziom percepcji, poprzez metodę wprowadzenia do filmu autorskich kolaży zestawionych w ruchomą formę zapisu multimedialnego. Idea wideokolażu polega na formowaniu

obrazu filmowego z różnych materiałów fotograficznych, cyfrowym sklejanu twarzy i sylwetek, miejsc i obiektów, budowaniu kolejnych warstw trójwymiarowej kompozycji. Udział Habilitanta w procesie realizacji dokumentów filmowych poruszających dramatyczne treści dotyczące problemu Holocaustu („Portecista”, „Rachunek szczęścia”, „Dotknięcie Anioła”), sprawia, że obraz filmowy organizowany jest na wielu płaszczyznach, a rozwiązania plastyczne determinują wizualny odbiór dokumentu i wzmacniają jego oddziaływanie. Animacje nie spełniają roli ilustracji, odgrywają odrębną i zarazem kluczową rolę w budowaniu dramaturgii filmu, tworząc warstwę emocjonalną i liryczną, a idea poruszenia zdjęć archiwalnych w filmie powoduje, że za sprawą animacji komputerowej obrazy ożywają. Koncepcja animowania fotografii dla potrzeb filmu przywołuje i wskrzesza minione obrazy, a w nowatorskich realizacjach filmowych Artysta poszukuje symboliki i ważności ruchu w obrazie, wytrwale zestawiając kolażowe kompozycje, aby powstały ujęcia i sceny o różnym przekroju znaczeniowym i emocjonalnym. Habilitant jako twórca autorskiej metody pracy - kolażu archiwalnego, archicollage, tworzy animację metodą fotomontażu przestrzennego, wprowadza do języka filmowego nową, oryginalną wartość łącząc rysunek, animację fotomontażu i zdjęcia historyczne. Język obrazu zastosowany w filmie pozwala na odejście od dosłowności opowiadania dokumentalnego, a jednostkowe historie ludzkie stają się opowieścią uniwersalną.

Bogata dokumentacja habilitacyjna, niezależnie od obszaru działalności artystycznej, której dotyczy została rzetelnie przygotowana, a szczegółowy opis wyczerpująco informuje o treściach dzieł i intencjach Autora. Balansowanie na granicy sztuki i techniki, uruchamia mechanizmy, które prowadzą twórcę przez meandry procesu projektowego, a umiejętne łączenie formy z pięknem i artyzmem stanowi istotę wszystkich realizacji doktora Roberta Manowskiego. Niezależnie od tego czy Habilitant projektuje znak graficzny, skład książki, album czy plakat, kreatywny profesjonalizm pozycjonuje Jego realizacje w obszarze sztuki, gdzie komunikat formułowany jest w przestrzeni dwóch, różnych, uzupełniających się płaszczyzn, użyteczności i piękna. Doktor Robert Manowski porusza się w ramach różnych mediów, a oryginalność i nowatorstwo dokonań artystycznych, udział Artysty w projektach o charakterze interdyscyplinarnym, wysoki poziom wypowiedzi artystycznej, bogactwo warsztatu graficznego znajdują swoje odzwierciedlenie w zrealizowanych projektach. Dojrzałość intelektualna, przygotowanie do samodzielnej pracy naukowej i artystycznej pozwalają twórcy budować swoją wypowiedź artystyczną w oparciu o szerokie spektrum zagadnień. Postawa artystyczna Habilitanta uprawnia mnie do stwierdzenia, że wnikliwość w zgłębianiu podejmowanych tematów, szeroki zakres posiadanej wiedzy, oryginalność wypowiedzi artystycznej oraz potrzeba eksperymentowania i odkrywania nowych obszarów w dziedzinie sztuki, a także świadomość stosowanych metod i rozwiązań warsztatowych będą nadal ewoluowały, co stanowi gwarancję osiągania złożonych ideowo celów artystycznych. Reasumując, aktywność twórcza Habilitanta oraz wskazane osiągnięcie artystyczne nie budzą moich wątpliwości.

OCENA DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ ORAZ INNYCH OSIĄGNIĘĆ HABILITANTA

Przy recenzowaniu osiągnięć doktora Roberta Manowskiego należy pamiętać, że oprócz własnej pracy twórczej Kandydat realizuje również efektywną działalność dydaktyczną. Habilitant jest autorem nowatorskiego programu nauczania sztuki nowych mediów w Wyższej Szkole Artystycznej w Warszawie w której od 2014 roku pełni funkcję Rektora. Dr Robert Manowski podejmuje także działania w zakresie wszechstronnego wspomaganie rozwoju studentów w obszarach sztuki multimedialnej. Prowadzi zajęcia z animacji i montażu w pracowni nowych mediów w zgodzie z programem nauczania uwzględniającym potrzeby aktualnego i przyszłego rynku pracy. Z analizy dokumentacji i lektury rozważań o edukacji artystycznej w kontekście dorobku dydaktycznego i tradycji artystycznej wyłania się postać nie tylko interesującego artysty, ale także zaangażowanego w pracę dydaktyczną pedagoga. Z szacunkiem i uznaniem przyjmuję także informacje o pracy i dokonaniach doktora Roberta Manowskiego w dziedzinie działalności popularyzatorskiej, współpracy międzynarodowej, kierowania projektami realizowanymi wspólnie z naukowcami, artystami z innych ośrodków polskich i zagranicznych oraz współpracy z podmiotami gospodarczymi. Habilitant sprawuje opiekę naukową i artystyczną nad studentami Wyższej Szkoły Artystycznej w pracowni dyplomowej Sztuki Nowych Mediów i Malarstwa w Scenografii, pełni również funkcję recenzenta prac dyplomowych, jest autorem programów nauczania, wykładów o sztuce i kulturze, kuratorem wystaw, członkiem jury konkursów artystycznych, organizatorem staży zawodowych w studiach filmowych, teatrach, telewizji i studiach graficznych dla studentów WSA w Warszawie. Doktor Robert Manowski zasiada w komitetach redakcyjnych i radach naukowych, jest laureatem wielu międzynarodowych i krajowych nagród za działalność artystyczną i edukacyjną. Zatem, dokonania naukowe, dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące sztukę oceniam bardzo wysoko, a aktywność Habilitanta w tym zakresie jest imponująca.

KONKLUZJA

Z analizy dokumentacji i lektury Autoreferatu doktora Roberta Manowskiego, zapoznaniu się z dorobkiem artystycznym, twórczym i dydaktycznym, który był przedmiotem ocen w niniejszej recenzji nie mam wątpliwości, co do wartości i jakości artystycznej przedstawionego przez Habilitanta dorobku oraz wskazanego osiągnięcia artystycznego (dzieła habilitacyjnego) pt. „*Księga Znaczków Pocztowych 2017*” zrealizowanego w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne. Potencjał i poziom artystyczny prac doktora Roberta Manowskiego wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny, a dorobek Habilitanta należy wysoko oceniać w kontekście troski o zachowanie narodowego dziedzictwa kulturowego, tym samym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze, naukowe i dydaktyczne Habilitanta spełniają w pełni wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi

zmianami) *O stopniach naukowych i tytule oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki* stawiane kandydatom ubiegającym się o uzyskania stopnia doktora habilitowanego. W związku z powyższym wniosek o nadanie takiego stopnia Panu doktorowi Robertowi Manowskiemu popieram.

dr hab. *Joanna Stefańska*

